

הרב מיכאל רוזנצווייג – מקורות ב"מ- בענין הבטה בהפקר

Page 1 of 3 – YIJE 5773 – Set 5

- 1 בבלי בבא מציעא ב ע"א
- 2 גמרא. למה לי למתנא זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי?
3 ליתני חדא! - חדא קתני: זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי, וזה אומר אני מצאתיה וכולה שלי. - וליתני: אני
4 מצאתיה, ואנא ידענא דכולה שלי! - אי תנא אני מצאתיה, הוה אמינא: מאי מצאתיה - ראיתיה, אף על גב דלא
5 אתאי לידיה - בראיה בעלמא קני, תנא כולה שלי - דבראיה לא קני. - ומי מצית אמרת מאי מצאתיה - ראיתיה?
6 והא אמר רבנאי: ומצאתה +דברים כ"ב+ - דאתאי לידיה משמע! - אין, ומצאתה דקרא - דאתא לידיה משמע, ומיהו
7 תנא - לישנא דעלמא נקט, ומדחזי ליה אמר: אנא אשכחית, ואף על גב דלא אתאי לידיה, בראיה בעלמא קני, תני
8 כולה שלי - דבראיה בעלמא לא קני לה. - וליתני כולה שלי ולא בעי אני מצאתיה! - אי תני כולה שלי הוה אמינא:
9 בעלמא דקתני מצאתיה - בראיה בעלמא קני, תנא אני מצאתיה והדר תנא כולה שלי - דממשנה יתירה אשמעינן
10 דראיה לא קני.
- 11 תוספות מסכת בבא מציעא דף ב עמוד א
- 12 דבראיה בעלמא לא קני - והא דאמרי' בפרק הבית והעלייה (לקמן דף קיח. ושם) הבטה בהפקר קני היינו שעשה
13 מעשה כל דהו כגון שגדר גדר קטן.
- 14 חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף ב עמוד א
- 15 הוה אמינא בראיה בעלמא קנה. פי' ולא בעינן הגבהה כיון שאין לה דעת אחרת מקנה, דבמקח וממכר הוא דבעינן
16 משיכה או הגבהה.
- 17 רמב"ם זכיה ומתנה פ"ב- הלכה א
- 18 נכסי גר שאין לו יורשים, ונכסי ההפקר ושדה שמכרה העכו"ם לישראל ועדיין לא החזיק בה, כולם דינם שוה, כל
19 המחזיק א בהם בדרך מדרכי החזקה כמו שביארנו בהלכות מכירה קנה חוץ מאכילת הפירות.
- 20 הלכה ב
- 21 כיצד הלוקח קרקע מחבירו והחזיק בה באכילת פירותיה קנה כמו שביארנו, אבל בנכסי הפקר או נכסי הגר אפילו
22 אכל פירות האילן כמה שנים לא קנה גוף האילן ולא גוף הקרקע עד שיעשה מעשה בגוף הארץ או יעבוד עבודה
23 באילן, ומעשה באשה אחת שאכלה פירות דקל שלש עשרה שנה ובא אחד והחזיק באילן בעבודה שעבד בגוף
24 האילן ובא מעשה לפני חכמים ואמרו זה האחרון קנה. +/השגת הראב"ד/ כמו שביארנו וכו'. א"א כל זה הולך על
25 דרך שכתב למעלה בהל' מכירה פ"א ואינו נכון בעיני עכ"ל.
- 26 הלכה ג
- 27 יש דברים רבים שאם החזיק בהן הלוקח לא קנה עדיין, ואם החזיק באחד מהן בנכסי הגר או בנכסי הפקר קנה,
28 כיצד המוצא פלטרם גדולים בנויין בנכסי הגר או בנכסי הפקר וסייד בהן סיווד אחד או כייר בהן כיור אחד, כגון
29 אמה או יותר כנגד הפתח קנה.
- 30 הלכה ד
- 31 הצר ב צורה בנכסי הגר קנה והמציע ג מצעות בנכסי הגר קנה, הנר את השדה בנכסי הגר קנה, המפצל זמורות
32 הגפן או שריגי אילנות וכפות תמרים בנכסי הגר, אם דעתו לעבוד האילן קנה, ואם דעתו להאכיל העצים לבהמה ד
33 לא קנה.

הרב מיכאל רוזנצווייג – מקורות ב"מ- בענין הבטה בהפקר

Page 2 of 3 – YIJE 5773 – Set 5

- 1 חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף ב עמוד א
- 2 ואי קשיא לך הא דאמרינן בפ' הבית והעליה דהבטה בהפקר קני, לא קשיא דהתם הבטה של שומר כגון שומר
- 3 שדה של הפקר או תבן וקש והואיל ודבר טורח הוא ועל ידו נשמר קני אבל ראייה בעלמא לא, ואפ"ה אסיקנא התם
- 4 דלא קני.
- 5 תוספות רי"ד מסכת בבא מציעא דף ב עמוד א
- 6 דבראי' בעלמא לא קני לה. אי קשיא והא אמרי' בשלהי פ' מסכתין דכ"ע הבטה בהפקר קניא תשובה אותה
- 7 ההבטה היא שמירה כדאמרי' התם שומרי ספיחים בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה והן שומרינן אותן מן
- 8 הבהמות והחיות שלא יאכלו אותם ומעוברי דרכים מש"ה קניא אף על פי שהן מחוברין לקרקע אבל לעולם ראי'י
- 9 בעלמא לא קניא אפילו בתלוש:
- 10 תוספות הרא"ש מסכת בבא מציעא דף ב עמוד א
- 11 ומצאתה דאתאי לידיה משמע. ומ"מ אבדת ישראל חייב להחזיר מכי חזי לה דאע"ג דמשמע לקמן דכל זמן שלא
- 12 נטלה אינו עובר משום השב תשיבם, משום לא תוכל להתעלם מיהא עובר.
- 13 תנא כולה שלי דבראייה לא קני. והא דאמרינן בפ' הבית והעליה חבטה בהפקר קני ואיכא דגריס הבטה, היינו דוקא
- 14 בעסק מרובה כגון שומרי ספיחים ופועל העושה בתבן ובקש שמתעסקים בשמירת הפקר בעסק מרובה אבל
- 15 בראיה בעלמא לא קני.
- 16 בבלי בבא מציעא כו ע"ב
- 17 ואמר רבא: ראה סלע שנפלה, נטלה לפני יאוש על מנת לגוזלה - עובר בכולן; משום +ויקרא י"ט+ לא תגזול ומשום
- 18 +דברים כ"ב+ השב תשיבם ומשום +דברים כ"ב+ לא תוכל להתעלם. ואף על גב דחזרה לאחר יאוש - מתנה הוא
- 19 דיהיב ליה, ואיסורא דעבד - עבד. נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה, ולאחר יאוש נתכוין לגוזלה - עובר משום
- 20 השב תשיבם. המתין לה עד שנתיאשו הבעלים ונטלה - אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד.
- 21 בבלי בבא מציעא קיח ע"א-ע"ב
- 22 הבטה בהפקר תנאי היא. דתנן: שומרי ספיחי שביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה, רבי יוסי אומר: הרוצה
- 23 מתנדב הוא, ושומר חנם. אמרו לו: אתה אומר כן - אין באין משל צבור! מאי לאו בהא קמיפלגי: דתנא קמא סבר:
- 24 הבטה בהפקר קני, ואי יהיבי ליה אגרא - אין, ואי לא - לא. ורבי יוסי סבר: הבטה בהפקר לא קני, וכי אזלי צבור
- 25 ומייתי - השתא הוא דקא זכי ביה. ומה אתה אומר - הכי קאמרי ליה: מדבריך לדברינן אין עומר ושתי לחם באין
- 26 משל צבור. אמר רבא: לא, דכולי עלמא הבטה בהפקר קני, והכא - חיישין שמא לא ימסרם יפה קמיפלגי;
- 27 דרבנן סברי: יהיבין ליה אגרא, ואי לא חיישין שמא לא ימסרם יפה יפה. רבי יוסי סבר: לא חיישין שמא לא ימסרם
- 28 יפה יפה. ומה אתה אומר - הכי קאמרי ליה: מדבריך לדברינן, דחיישין שמא לא ימסרם יפה יפה - אין עומר ושתי
- 29 לחם באין משל צבור. איכא דאמרי, רבא אמר: דכולי עלמא הבטה בהפקר לא קני, והכא בחיישין לבעלי זרעות
- 30 קמיפלגי. דתנא קמא סבר: דתקינן רבנן למיתב ליה ארבע זוזי, כי היכי דלישמעי בעלי זרעות וליפרשו מינייהו.
- 31 ורבי יוסי סבר: לא תקינן ומה אתה אומר - הכי קאמרי ליה: מדבריך לדברינן אין באין משל צבור. וכן כי אתא רבין
- 32 אמר רבי יוחנן: חוששין לבעלי זרעות איכא בינייהו.
- 33 רש"י מסכת בבא מציעא דף קיח עמוד א
- 34 אתה אומר אינן באין משל צבור - אם נשמע לך לא יביאו עומר ושתי הלחם משל צבור אלא משל יחיד, זה שקנה
- 35 מן הפקר בשמירתו, דסבירא להו הבטה קניא בהפקר, הואיל ודבר טורח הוא, ודעתו לכך על ידו נשמר.

הרב מיכאל רוזנצווייג – מקורות ב"מ- בענין הבטה בהפקר

Page 3 of 3 – YIJE 5773 – Set 5

- 1 חידושי הרשב"א מסכת בבא מציעא דף קיח עמוד א
- 2 הא דאמרינן ת"ק סבר הבטה בהפקר קני, כלומר המביא אצל מי שהביא בשבילו לא קני, דאי לא, בחנם נמי אמאי
- 3 לא והא קנו צבור בהבטה של זה אלא לכ"ע צבור לא קנו בהבטה של זה ובדידיה הוא דפליגי, כנ"ל. וקשיא לי לת"ק
- 4 היאך קנה זה והלא הוא אינו מכונן לקנות לעצמו אלא מביט לצורך צבור ואי צבור לא קנו איהו היכי קני וכי קונה
- 5 בע"כ, ובאמת שרש"י סבור כן מההיא דמלא מים לחברו דאמר ר"נ הרי הן כרגלי הממלא וכמו שכתבתי בפ"ק
- 6 דמכלתין גבי פלוגתא דהמגביה מציאה לחברו אלא שאין הדברים נראין כן וכמו שכתבתי שם משמו של ר"ת.
- 7 ולפיכך נ"ל דת"ק סבור דכיון ששומר זה יודע שאין צבור קונין בהבטתו נותן בדעתו לקנות לעצמו כדי שלא יבא
- 8 אחרים ויטלום לעצמן, ומדקנה הוא ושומר לצבור בחנם כשצבור באין ולוקחין משל זה הן לוקחין ועומר ושתי הלחם
- 9 אינן באין משל צבור, ור' יוסי סבר דאיהו נמי לא קני וכי מייתו צבור השתא הוא דקא זכו.
- 10 תוספות מסכת בבא קמא דף כט עמוד ב
- 11 אלא אמר רב אשי כשהפכה בפחות מג' - מכאן אין לדקדק דלא בעי הגבהה ג' טפחים דכי מתכוין קני בהגבהה
- 12 פחות מג' דשאני הכא משום דאפילו חבטה בהפקר קני א"נ משום דהוי האי גלל בכליו וקני ליה כליו א"נ כשמגביה
- 13 בידו דכיון שהוא בידו קני בפחות מג' וכך איתא בריש אלו נערות (כתובות דף לא). והא דאמר בפרק חלוון (עירובין
- 14 דף עט: ושם) גבי חבית של שתופי מבואות צריך שיגביה טפח שאני שתופי מבואות דרבנן תדע דהתם לא
- 15 להשמיענו דין הגבהה בכל מקום קאתי.
- 16 תוספות מסכת בבא קמא דף כה עמוד א
- 17 המקושרין אסורים בכ"מ מפני גזל - פרש"י שהראשון קנה אותן בהגבהה ולא נהירא דלא שייך כאן הגבהה אלא
- 18 כדאמר' דהבטה קונה בהפקר הואיל ומתעסק הוא בהן קצת.
- 19 קצות החושן סימן שלו
- 20 (א) או ללקט לו דבר של הפקר. פרק הבית והעליה (ב"מ) דף קי"ח (ע"א) בהא דתנן ואמר לו טול מה שעשית
- 21 בשכרך אין שומעין לו והתניא שומעין לו כו', אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל הפקר, איתביה רבא לרב
- 22 נחמן מציאת פועל לעצמו כו' אבל אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית, אלא אמר רב נחמן לא
- 23 קשיא כאן בהגבהה כאן בהבטה, אמר רבה הבטה בהפקר תנאי היא דתנן שומרי ספיחי שביעית כו', אמר רבא לא
- 24 דכ"ע הבטה בהפקר קני ע"ש. והקשה בזה בני הנבון מוהר"ר בעריש הכהן ש"ן דלרבא היכי מתרצה קושית הש"ס
- 25 הברייתא דתניא שומעין לו, דלדידיה ליכא למימר כאן בהגבהה כאן בהבטה דכיון דס"ל הבטה נמי קונה הרי הוא
- 26 כמו הגבהה.
- 27 והוא מותיב והוא מפרק לה, דבתוס' ריש פ"ק דמציעא (ב, א ד"ה דבראיה בעלמא) דאמרינן אי תני אני מצאתיה כו'
- 28 תני כולה שלי דבראיה בעלמא לא קני לה, והא דאמרינן הבטה בהפקר [קני] היינו שעשה מעשה כל דהו כגון שגדר
- 29 גדר קטן ע"ש. אבל מדברי רש"י שם דף קי"ח (ד"ה אתה אומר) נראה דראיה לחוד לא קני ומפרש הך דהבטה
- 30 בהפקר ז"ל, הואיל ודבר טורח הוא ודעתו לכך ועל ידו נשמר ע"ש, א"כ אינו קונה בהבטה אלא היכא שנשמר על
- 31 ידו, והתם ריש פ"ק אמרו ראייה בעלמא לא קני היינו ראייה בעלמא בלי שימור. ובפרק הפועלים (שם) דף (צ"ב)
- 32 [צ"ג] (ע"א) איפלו רב ושמואל בפועל האוכל ממעשה ידיו היכא דיושב ומשמר אם הוא כמעשה או לא, ואנן קי"ל
- 33 כשמואל שם דיושב ומשמר לאו כעושה מעשה וכמבואר בטור ושו"ע סימן של"ז (סעיף ו') ע"ש. והרא"ש כתב
- 34 בנדריים דף [ע"ב] (ע"ב) בהא דעושה שליח להפר נדרי אשתו ופריך בגמ' והא לא שמע בעל, וכתב שם הרא"ש
- 35 (ד"ה והא לא שמיע ליה) ושמיעת האפוטרופוס לא הוי כשמיעת הבעל דבמידי דממילא לא שייך מינוי שליחות ע"ש,
- 36 וכיון דאפילו בהגבהה דצריך לשלם שכרו אינו אלא משום דקני לה בתורת שליחות דהמגביה מציאה לחבירו קנה
- 37 חבירו (ב"מ י, א), והבטה נהי דנשמר על ידו לא קנה חבירו כיון (דנשמר) [דשומר] לאו כעושה מעשה ושליחות לא
- 38 הוי אלא במידי דעשיה עכ"ד: